

Finanssivalvonnan teema-arvio viranomaisraportoinnin järjestämisestä ja raportoidun tiedon laadun varmistamisesta

Finanssivalvonta on arvioinut sen suorassa valvonnassa olevien luottolaitosten viranomaisraportoinnin järjestämistä ja siihen liittyviä prosesseja. Teema-arvion tavoitteena oli selvittää kuinka raportointitoiminto on valvottavassa organisoitu ja toisaalta saada käsitys siitä, miten raportoitavan tiedon laadunvarmistus on järjestetty. Finanssivalvonta lähetti kyselyn 11 luottolaitokselle. Havainnot ja yhteenveto pohjautuvat kirjallisesti saatuihin vastauksiin. Valvottavatapaamisia ei kyselyn puitteissa tehty.

Teema-arvion merkittävimmät havainnot ja suositukset:

- Raportointiprosessin manuaaliset vaiheet lisäävät virheiden mahdollisuutta. Manuaalisia työvaiheita havaittiin kyselyn perusteella erityisesti raportoitavien tietojen täsmäyttämisessä sekä raporttien validoinnissa. Manuaalivaiheiden automatisointiin tulee kiinnittää huomiota.
- Yhtenäiset tietojärjestelmämääritykset ovat suositeltavin keino varmistaa eri tiedonkeruissa raportoitujen tietojen yhtenäisyys ja kirjausketjun aukottomuus.
- Euroopan pankkiviranomaisen kysymyksiä ja vastauksia (Q&A) tulkintojen seuranta oli kattavasti järjestetty ja niiden merkitys yhteisessä raportoinnissa tiedostettu. Uusien tai muuttuneiden Q&A-tulkintojen vaikutusta omaan raportointiin tulee seurata systemaattisesti ja arvioida takautuvien korjausraporttien tarpeellisuutta.
- Finanssivalvonnan Tiedonkeruusovellusta käytetään laajasti viranomaisraporttien validoinnissa. Kaikkia tarkistussääntöjä ei ole mahdollista lisätä sovellukseen. On suositeltavaa, että valvottavat sisällyttävät sääntöjä omiin raportointijärjestelmiinsä ja automatisoivat validointiprosessiaan riittävän laadunvarmistuksen saavuttamiseksi.
- Kyselyn perusteella johtoa tiedotetaan validointipalautteista aina, mikäli virheiden korjaus edellyttää merkittäviä raportointimuutoksia. Raportointivirheiden informointi johdolle on suositeltavaa.
- Virheiden merkittävyyden arvioinnin systematiikkaa tulee kohentaa. Kyselyn mukaan raportointivirheiden systemaattinen korjausprosessi puuttui osalta vastaajista. Erityistä huomiota virheiden merkittävyyden arvioinnissa on suositeltavaa kiinnittää niihin eriin ja tunnuslukuihin, joille on sääntelyssä asetettu raja-arvoja tai vähimmäisvaateita.

4.4.2018

Julkinen

Euroopan keskuspankki (EKP) suunnittelee kansallisten valvojien raporttien käsittelyprosessien harmonisointia. Tällä hetkellä ehdotetut muutokset ovat EKP:n työryhmien arvioitavina. Valvojien on luotava testiympäristö, johon valvottavat voivat lähettää raportteja tarkistettavaksi ennen lopullisten raporttien toimittamista valvojalle. Muutoksella pyritään parantamaan raportoinnin laatua, ja siten vähentämään korjausraporttien määrää. Lisäksi valvottavan ylimmän johdon on allekirjoitettava valvojalle lähetettävät raportit. Tällä pyritään lisäämään valvottavan johdon tietämystä ja vastuuta raportoinnista. Raportointiin on tulossa myös aikaikkuna, jolloin raportit voi toimittaa valvojalle. Jos valvottava toimittaa raportin sallitun aikaikkunan ulkopuolella, valvottavan on perusteltava raportin toimitus.

Määräyksissä ja ohjeissa 20/2013 ”Taloudellisen informaation raportointi” edellytetään valvottavaa laatimaan seloste raportoitujen tietojen oikeellisuudesta. Ohjeen mukaan valvottavan on esitettävä seloste pyydettyäessä Finanssivalvonnalle. Lisäksi seloste on päivitettävä aina, kun sen kuvauksessa prosessissa tapahtuu muutoksia. Kaikilta vastaajilta saatiin selosteet ja valtaosa oli päivittänyt sen vuoden 2017 aikana.

1 Yleiskuvaus viranomaisraportoinnin järjestämisestä

Viranomaisraportointi voidaan organisoida monella eri tavalla. Toiminnon järjestämiseen vaikuttavat useat tekijät kuten valvottavan koko, konsernirakenne ja se, missä määrin raportointiprosessin osa-alueita on ulkoistettu. Valvottavilta saatujen prosessikuvausten laajuus vaihteli suuresti riippuen siitä, miten toiminto on järjestetty. Osa vastaajista toimitti sanallisen kuvauksen raportointiprosessista, osalta saatiin lisäksi prosessikaavioita.

1.1 Viranomaisraportoinnin järjestäminen valvottavassa

Vastaajista neljä on ulkoistanut viranomaisraportoinnin palveluntuottajalle. Saadun palvelukuvauksen perusteella palveluntuottaja vastaa mm. sääntelyn seurannasta ja analysoinnista, raportoinnin kehittämisestä, tuottamisesta ja ylläpidosta. Pankin vastuulla on lähtötietojen oikeellisuus, liiketoimintamäärittelyjen hyväksyntä, raportoinnin oikeellisuuden varmentaminen sekä korjauspyyntöjen tekeminen. Viranomaisraportoinnin ulkoistanut pankki hyväksyy tuotetut raportit ja vastaa siitä, että Finanssivalvonnalle lähetetään oikeansisällöiset raportit.

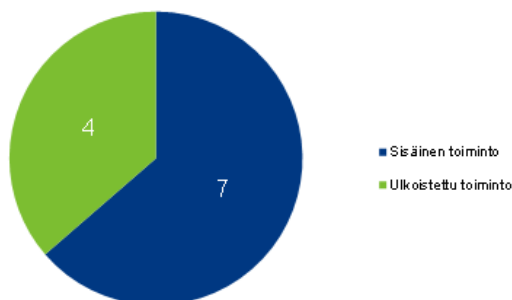
Muilla seitsemällä vastaajalla raportointitoiminto on järjestetty laitoksen sisällä jakautuen eri osastoille. Raporteille on nimetty vastuu- ja varahenkilöt, jotka pääsääntöisesti toimittavat viranomaisraportin Finanssivalvontaan ilman erillistä hyväksyntää laitoksessa. Vastaajista vain kaksi ilmoitti, että heillä on käytössä neljän silmän periaate raportoinnin oikeellisuuden tarkastamisessa ennen niiden lähettämistä.

4.4.2018

Julkinen

Miten viranomaisraportointi on järjestetty organisaatiossa?

1.2 Viranomaisraportoinnin tuottaminen ja dokumentointi

Kaikki vastaajat ilmoittivat tuottavansa viranomaisraportoinnin sekä perusjärjestelmistä että tietovarastosta. Tietovarastosta puuttuvia tietoja joudutaan täydentämään erilaisten täydennysaineistojen avulla. Pääsääntöisesti tietovaraston tiedot ovat hyödynnettävissä tapahtumapäivän jälkeisenä päivänä.

Raportoinnin vastuuhenkilöt vastaavat määritysten ja työohjeiden päivittämisestä. Raportoinnin käsittelysäännöt tarkistetaan, kun prosesseissa tai viranomaisten vaatimuksissa tapahtuu muutoksia. Viranomaisraportoinnin ulkoistaneissa pankeissa palveluntuottaja vastaa liiketoiminnallisten määrittelyiden tekemisestä ja päivittämisestä yhdessä pankin kanssa. Pankki viime kädessä hyväksyy muutokset.

Vastaajat ilmoittivat seuraavansa lomakekohtaisten raportointivelvollisuuksien määrittämisessä sovellettavien kynnsarvosääntöjen täyttymistä säännöllisesti. Seurantaprosessit olivat vastausten perusteella kuitenkin varsin manuaalisia eikä kynnsarvosääntöjen seurannalle ollut toteutettu kovin kattavaa järjestelmätukea. Erityisesti taloudellisen informaation raportoinnin (FINREP) ja Yhteiseurooppalaisen raportoinnin (COREP) määrittelyjen osalta järjestelmätuen toteuttamista voidaan pitää suositeltavana, sillä kynnsarvosäännöt ovat varsin monimutkaisia ja niiden toteutumisen seuranta edellyttää tietoja usealta eri ajankohdalta¹. Vastaajista yksi ilmoitti myös, että esimerkiksi FINREP-raportoinnin kynnsarvosääntöjä ei seurata säännöllisesti, vaan kynnsarvosääntöjä sisältävät lomakkeet raportoidaan aina. Koska kynnsarvosääntöjen mahdollistamien raportointihelpotuksien hyödyntäminen ei ole pakollista, tätä lähestymistapaa voidaan myös pitää hyväksyttävänä.

Euroopan pankkiviranomaisen julkaisemien EBA XBRL Filing Rules -sääntöjen² nojalla laitoksen tulee sisällyttää XBRL (eXtensible Business

¹ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 680/2014 artikla 4

² EBA XBRL Filing Rules ([EBA/XBRL/2016/06](http://eba.europa.eu/eba/xbrl/2016/06))

Reporting Language) -muotoisiin raportointitiedostoihin filing indicator -viittaukset niiden lomakkeiden osalta, jotka se raportoi. Lisäksi säännöt edellyttävät, että raporttiin tulee tietyissä tapauksissa sisällyttää myös ns. negatiiviset filing indicator -viittaukset, jotka ilmaisevat, mitkä lomakkeet jätetään eksplisiittisesti raportoimatta. Vaatimus koskee käytännössä sellaisia lomakkeita, joiden raportointivelvollisuuden määrittäminen perustuu johonkin kynnysarvosääntöön tai joiden raportointivelvollisuutta ei voida määrittää ennen raportin saapumista. Vastaajista kaksi ilmoitti kohdistavansa kaikkiin raportoituihin lomakkeisiin positiivisen filing indicator -viittauksen ja kaikkiin raportoimatta jätettyihin lomakkeisiin negatiivisen filing indicator -viittauksen. Loput vastaajat ilmoittivat käyttävänsä Finanssivalvonnan Tiedonkeruusovellusta ja jättävänsä filing indicator -viittaukset huomiotta. Koska Tiedonkeruusovellus kohdistaa automaattisesti raportoituihin lomakkeisiin positiivisen filing indicator -viittauksen ja kaikkiin raportoimatta jätettyihin lomakkeisiin negatiivisen filing indicator -viittauksen, kaikkien vastaajien voidaan katsoa noudattavan Filing Rules -dokumentin filing indicator -viittauksia koskevia sääntöjä.

1.3 Raportointisäännösten tulkinta ja muutosten seuranta

Raportointisäännösten tulkintaan osallistuu kyselyn mukaan eri osastojen asiantuntijat. Käytännössä taloushallinnon ja riskienhallinnan asiantuntijat ovat mukana vastuualueidensa mukaisesti. Selvityksen mukaan laki-osasto ja compliance osallistuvat säännösten tulkintaan viimeistään siinä vaiheessa, jos tulkintaan liittyy epäselvyyksiä. Vastauksista ilmeni myös, että pankkien välistä keskustelua raportointisäännösten tulkinnoista käydään Finanssiala ry:n raportointijaostossa. Johto saa tietoa sääntelymuutoksista joko osallistumalla niitä käsitteleviin työryhmiin, säännöllisellä tiedottamisella ja toisaalta johtoryhmän kokouksissa.

Valtaosalla kyselyyn vastanneista pankeista on ulkopuolinen järjestelmän-toimittaja. Se, missä määrin järjestelmän-toimittaja osallistuu raportointisäännösten tulkintaan, vaihteli vastaajien välillä. Pääsääntöisesti järjestelmän-toimittajan roolina on esitulkita säännöstöä ja toimia lähinnä konsultin roolissa. Toisaalta teknisissä tulkinnoissa järjestelmän-toimittajalla oli odotetusti suurempi rooli. Kyselyn mukaan Data Point Model (DPM)- / ja validointisääntöjen muutosten seuranta oli useimmissa tapauksissa järjestelmän-toimittajan vastuulla. Tärkeää on, että tehtyjen tulkintojen lopullinen vastuu on aina pankilla itsellään.

Raportointisäännösten muutoksia tulee seurata systemaattisesti. EBA:n Single Rulebookin tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja vertailukelpoisuutta Euroopan pankkisektorilla. EBA koordinoi Q&A-prosessia, joka tähtää sääntelyn yhdenmukaiseen ja tehokkaaseen soveltamiseen. Tavoitteen toteutumisen kannalta on tärkeää, että pankissa on selkeä toimintatapa miten uusia ja/tai muuttuneita tulkintoja seurataan. Hieman yli puolet vastaajista on nimennyt vastuuhenkilön(t) seuraamaan EBA:n Q&A-tulkintoja. Toisaalta kyselystä ilmeni, että Q&A-tulkintoja seurataan osana raportointivastuullisen toimenkuvaa niissäkin tapauksissa, joissa ei ole nimetty varsinaista vastuuhenkilöä. Samoin EBA:n tiedotteiden seuranta oli

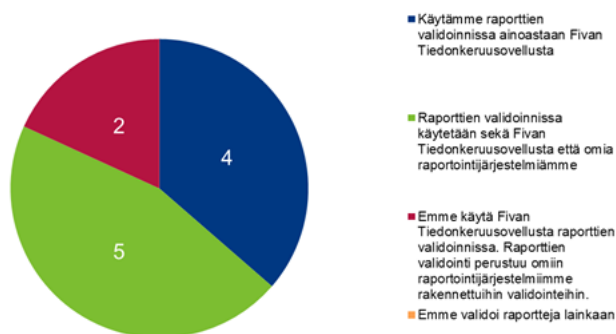
kyselyn perusteella järjestetty systemaattisesti ja tiedotteita seurataan aktiivisesti. Tiedotteiden sisältöä analysoidaan ja tehdään lyhyen ja pitkän aikavälin muutostarpeet omaan raportointiin. Vastausten perusteella voidaan todeta, että Q&A-tulkintoja seurataan ja niiden rooli yhtenäisessä raportoinnissa on tiedostettu.

2 Validointiprosessi ja tietojen oikeellisuuden varmistaminen

2.1 Validoinnin organisointi

Valtaosa kyselyyn osallistuneista luottolaitoksista hyödyntää viranomaisraporttien validoinnissa Finanssivalvonnan tarjoamaa Tiedonkeruusovellusta. Vastaajista viisi ilmoitti soveltavansa raporttien validoinnissa sekä Tiedonkeruusovellusta että omia raportointijärjestelmiä. Vastaajista neljä sovelsi validoinnissa pelkästään Tiedonkeruusovellusta. Vastaajat, jotka ilmoittivat käyttävänsä vain omia raportointijärjestelmiään raporttien validoinnissa, ilmoittivat aikovansa hyödyntää Tiedonkeruusovellusta jatkossa.

Miten raporttien validointi on järjestetty?

Vastaajista seitsemän ilmoitti, että raportointiprosessiin tai -järjestelmiin on sisällytetty EBA:n XBRL-taksonomian ulkopuolisia validointeja. Vastausta täsmentävien kommenttien perusteella tarkistukset liittyvät pääasiassa viranomaisraportointien välisiin sekä viranomaisraportoinnin, kirjapidon ja sisäisten raporttien välisiin täsmäytyksiin. Vastaajista yksi ilmoitti, että validointiprosessiin on sisällytetty myös Euroopan keskuspankin EGDQ-työryhmän (Expert Group on Data Quality) kehittämiä tarkistuksia. Kaksi vastaajaa ilmoitti toteuttaneensa myös sisäisiä COREP- ja FINREP-raportteja koskevia validointeja. Vastaajista neljä ilmoitti, ettei validointeille ole vielä rakennettu järjestelmätukea, mutta hanke validointien automatisoimiseksi on suunnitteilla.

Tiedonkeruusovelluksen korkean käyttöasteen vuoksi on selvää, että Tiedonkeruusovelluksen validointien ylläpito ja kehitys heijastuvat olennaisesti luottolaitosten toimittamien viranomaisraporttien laatuun. Validointien

automatisointia ja sisällyttämistä omiin raportointijärjestelmiin voidaan Tiedonkeruusovelluksen käytöstä huolimatta pitää suositeltavana, sillä kaikkia tarkistussääntöjä ei ole teknisesti mahdollista lisätä Tiedonkeruusovellukseen. Esimerkiksi Finanssivalvonnan kotisivuilla julkaistusta EKP:n EGDQ-työryhmän kehittämistä tarkistuksista vain osa on sisällytetty Tiedonkeruusovellukseen. Mahdollisimman kattava, perusteellinen ja automatisoitu laadunvarmistus ja validointi ennen raporttien lähettämistä Finanssivalvontaan vähentää huomattavasti raporttien korjausprosessiin kuluva aikaa ja säästää näin ollen sekä Finanssivalvonnan että raporttoijien resursseja.

2.2 Audit trail ja raportoitujen tietojen ristiintarkistukset

Luottolaitoslain 5. luvun 8 §:n mukaan luottolaitosten kirjanpitojärjestelmien ja muiden tietojärjestelmien tulee olla kuvattu ja liiketapahtumien kirjattu siten, että Finanssivalvonta voi varmentaa viranomaisraporteilla raportoitujen tietojen oikeellisuuden. Kaikki vastaajat täsmäyttävät viranomaisraportoinnin eriä ainakin jossain määrin pääkirjanpitoon sekä sisäisten ja ulkoisten raporttien eriin, kuten esimerkiksi taseeseen ja tuloslaskelmaan. Eri raporteilla esitettävien tietojen täsmävyys pyritään varmistamaan yhtenäisten tietojärjestelmämäärittysten avulla.

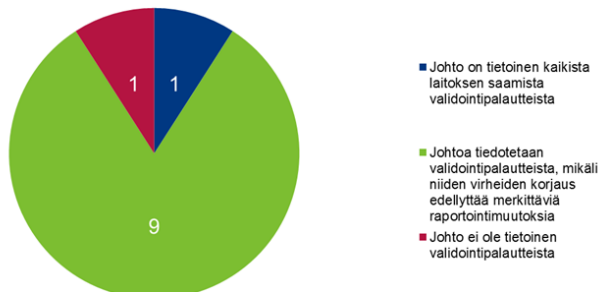
Yhtenäisten tietojärjestelmämäärittysten soveltamista voidaan pitää suositeltavimpana keinona varmistaa eri tiedonkeruissa raportoitujen tietojen yhtenäisyys ja kirjausketjun aukottomuus. Mikäli yhtenäisten määrittelyjen ja tietolähteiden soveltaminen ei ole mahdollista, tulisi ristiintarkistusten ja täsmäytysten olla mahdollisimman pitkälle automatisoituja manuaalisista työvaiheista aiheutuvien virheiden välttämiseksi. Valtaosa kyselyyn vastaajista ilmoitti, että suunnitelman mukaan osa manuaalivaiheista on mahdollista automatisoida lyhyellä aikavälillä (1-2 vuotta). Osalla vastaajista manuaalivaiheiden automatisointi on riippuvainen perusjärjestelmien uudistamisesta.

2.3 Johdon informointi ja takautuvat korjaukset

Valtaosa vastaajista noudattaa käytäntöä, jossa viranomaisraportit ja niiden korjaus on vastuutettu henkilölle, joka vastaa myös virhekorjauksiin liittyvästä sisäisestä ja ulkoisesta kommunikoinnista. Valtaosa vastaajista ilmoitti, että raportointivirheitä pyritään välttämään tarkentamalla raportoinnin työhohjeita. Osa vastaajista ilmoitti, että virheiden toistumista pyritään välttämään myös tekemällä muutoksia raportointijärjestelmiin ja määrittelyihin. Järjestelmämuutoksia tehtäessä vastaajat ilmoittivat soveltavansa tiketointijärjestelmää, johon dokumentoidaan tuotannon muutospyynnöt, tehdyt muutokset ja testauksen hyväksymiskuitaukset. Virheiden välttämiseksi tietoa pyritään myös välittämään aktiivisesti relevanteille sidosryhmille, kuten johdolle ja riskienhallinnan asiantuntijoille. Vastaajista vain yksi ilmoitti, ettei johtoa tiedoteta raporttien validointivirheistä. Vastaajista yhdeksän ilmoitti, että johtoa tiedotetaan validointipalautteista aina, mikäli virheiden korjaus edellyttää merkittäviä raportointimuutoksia.

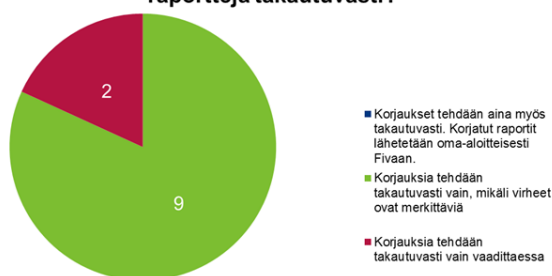

Onko johto tietoinen laitoksen saamista validointipalautteista?

Valtaosa vastaajista ilmoitti korjaavansa itse havaitsemiaan raportointivirheitä takautuvasti vain, mikäli raportointivirheet ovat merkittäviä. Vastaajista kaksi ilmoitti korjaavansa virheitä takautuvasti vain vaadittaessa. Valtaosa vastaajista arvioi virheiden merkittävyyttä tapauskohtaisesti. Virheiden merkittävyyden ensisijaiset arviointikriteerit olivat kuitenkin vastausten perusteella pääsääntöisesti samankaltaisia eri vastaajilla. Raportointivirheet luokiteltiin merkittäviksi, mikäli raportointi antaa virheen vuoksi olennaisesti väärän kuvan laitoksen riskiasemasta, vakavaraisuudesta, tuloksesta tai maksukyvystä. Poikkeamien olennaisuudelle ei kuitenkaan vastausten perusteella määritelty mitään absoluuttisia tai suhteellisia raja-arvoja.

Jos raportoinnissa havaitaan virheitä, jotka koskevat myös aiempien raportointijaksojen tietoja, korjataanko raporteja takautuvasti?

Vastausten perusteella voidaan todeta, että virheiden korjauksessa ja niiden toistumisen ehkäisemisessä sovellettavat prosessit sisältävät varsin paljon manuaalisia vaiheita, minkä lisäksi systemaattinen korjausprosessi puuttuu joiltakin toimijoilta kokonaan. Tehokkuuden sekä riittävän dokumentoinnin kannalta formaalin tiketöintijärjestelmän soveltamista voidaan pitää suositeltavana käytäntönä, sillä se tekee muutosprosesseista systemaattisempia ja lisää läpinäkyvyyttä. Työohjeiden päivityksen lisäksi ra-

4.4.2018

Julkinen

portointivirheiden tulisi mahdollisuuksien mukaan johtaa muutoksiin raportoinnin lähdejärjestelmissä ja liiketoimintamäärityksissä sekä raportoinnin automatisoiduissa prosesseissa, jotta manuaaliset työvaiheet minimoituisivat ja jotta samoilta virheiltä vältyttäisiin jatkossa. Raportointivirheiden informointia johdolle voidaan pitää suositeltavana.

Tapauskohtaiseen arviointiin ja joihinkin ennalta määriteltyihin kriteereihin pohjautuvan suhteellisuus- ja olennaisuusperiaatteen soveltamista voidaan pitää hyväksyttävänä arvioitaessa virheiden merkittävyyttä ja takautuvien virhekorjausten tarpeellisuutta. Virheiden merkittävyyden arvioinnin systematiikkaa tulisi kuitenkin kohentaa, sillä yhdessäkään vastauksessa ei esitetty mitään määrällisiä merkittävyysskriteereitä, kuten esimerkiksi raja-arvoja keskeisten tunnuslukujen ja erien absoluuttisille tai suhteellisille muutoksille. Euroopan pankkiviranomainen on kiinnittänyt huomiota takautuvasti tehtävien korjausten vaihteleviin käytäntöihin eri maissa. Eri-tyistä huomiota virheiden merkittävyyden arvioinnissa tulisi kiinnittää niihin eriin ja tunnuslukuihin, joille on sääntelyssä asetettu raja-arvoja tai vähimmäisvaateita.

2.4 Viranomaisraportoinnin oikeellisuus ja tietojen hyödyntäminen

Vastaajista suurin osa ilmoitti, että sisäinen tarkastus ja/tai ulkoiset tilintarkastajat käyvät säännöllisesti läpi viranomaisraportoinnin prosesseja ja oikeellisuutta. Tarkastushavaintojen perusteella keskeisimpiä kehityskohteita olivat viranomaisraportoinnin dokumentoinnin kehittäminen sekä tietojen oikeellisuuden varmentamisen ja virheseurannan kehittäminen. Kehitysehdotuksissa suositeltiin muun muassa tarkentamaan prosessi- ja työohjeita, vastuuttamaan dokumentteja ja työohjeita, vähentämään manuaalisia työvaiheita ja lisäämään virhetilanteiden säännöllistä seurantaa. Manuaalista työtä aiheuttavat tyypillisesti raportoitujen tietojen täsmäyttäminen, raporttien nostaminen Finanssivalvonnan toimittamille työkirjoille sekä raporttien validointi ennen niiden toimittamista Finanssivalvontaan.

Lähes kaikissa kyselyyn osallistuneissa luottolaitoksissa johdon raportoinnissa hyödynnetään jossain määrin viranomaisraportointia. Erityisesti likviditeetti- ja vakavaraisuusraportoinnin tunnuslukuja käytetään sisäisessä raportoinnissa riskiaseman seurannassa. Sisäisen ja ulkoisen raportoinnin tietotarpeet poikkeavat toisistaan, jolloin on tarpeen hyödyntää viranomaisraportointia täydentäviä mittareita johdon riskiraportoinnissa. Kyselyn mukaan johdon raportoinnissa käytetään samoja määritelmiä kuin viranomaisraportoinnissa. Näin ollen viranomaisraportoinnin oikeellisuus on merkittävässä roolissa erityisesti niissä luvuissa, joita käytetään johdon päätöksenteon sekä riskiaseman arvioinnin pohjana.